3. Uzatma (Med) ve Çeşitleri

Türkçede bazı hecelerin sesini uzatırız. Örneğin "âlem" ve "hâkim" kelimelerindeki "â" ve "hâ" heceleri-ni, "hâlâ" kelimesinin ise her iki hecesini uzatarak söyleriz. Bunlar, Türkçedeki uzun sesli hecelerdir.

Türkçeden farklı bir fonetiği olan Kur'an dili, pek çok uzun sesli heceye sahiptir. Bunlardan bazısı Türkçe ve Arapça konuşmalardaki doğal uzatmalar kadardır. Diğer bir kısmı ise Kur'an'a özgü olarak daha fazla uzatılır. Bu uzun sesler sayesinde, Kur'an okuyuşunda çok hoş bir ahenk meydana gelir.

Harflerin uzatılarak okunmasına tecvid ilminde "med" denir. Bir harfin uzatılarak okunmasını sağlayan harflere de "med harfleri" denir. Bunlar vav (و), ya (ي) elif (ا) harfleridir. Bu harflerin uzatılabilmesi için iki şart vardır:

1. Elif, vav ve ya harfleri harekesiz (sakin) olmalıdır.

2. Vav'dan önceki harfin harekesi ötre (ـُ و), ya'dan önceki harfin harekesi esre (ـِ ي), elif'ten önceki harfin harekesi üstün (ـَ ا) olmalıdır.

Med harfleri, önüne geldiği harfin doğal bir şekilde uzatılmasını sağlar ki buna "bir elif miktarı" denir. Bir elif miktarı, bir parmak kaldırma veya indirme süresi kadar zaman ya da okuyuşta sesi iki hareke miktarı uzatmadır. Bu da yaklaşık olarak Türkçede "âlem" kelimesindeki ilk hecenin uzunluğu kadardır.

Harflerin bir elif miktarından fazla uzatılmasına sebep olan işaretler vardır. Bunlara da "med sebebi" denir. Med sebebi, hemze ve sükûn olmak üzere iki tanedir.

NOT EDELİM

Med harfleri, bazen gizli (mukadder) olur. Yani yazıda görülmez fakat okunur.

Med harflerinin gizli olduğu yerlerden bazıları şunlardır:

Uzatılan ötreli hû zamirinden (ـهُ) sonra gizli bir vav (و) vardır.

Örnek: عِنْدَهُ و – لَهُ و

Uzatılan esreli zamirden (ـهِ) sonra, gizli bir ya (ي) vardır.

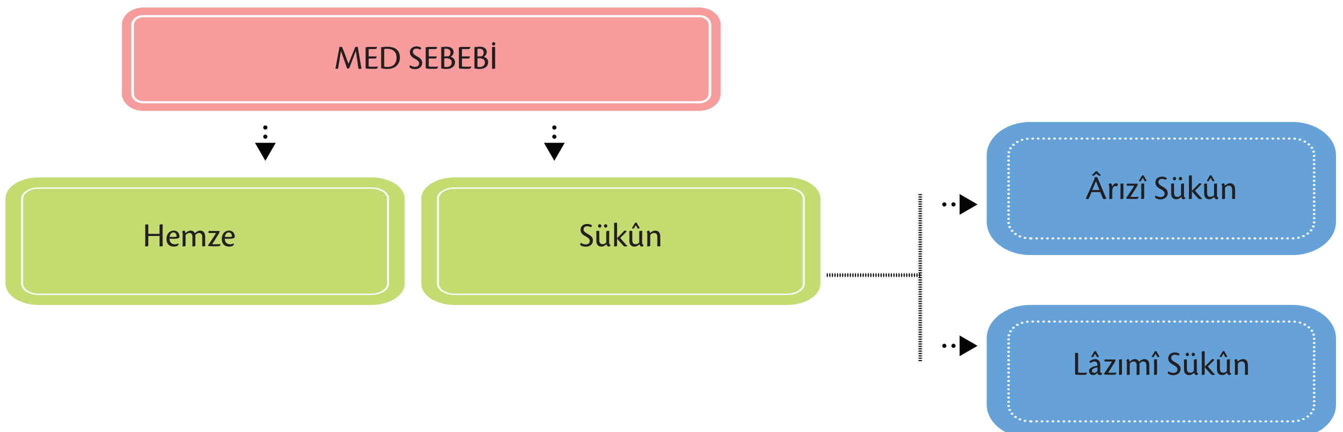
Örnek: عِلْمِهِ ي – بِهِ ي

Üzerinde asar işareti (ـٰ) bulunan harften sonra med harflerinden gizli bir elif (ا) vardır.

Örnek: اٰمَنَ – اٰيَاتٌ

Sonu iki üstün ile biten kelimeler üzerinde durulduğunda tenvinli olan kelime med yapılarak okunur ve bir elif miktarı uzatılır

اَبَدًا ← اَبَدَا   عَلِيمًا ← عَلِيمَا

Hemze: Kur'an'da özel yazımı olan bir harftir. Kelime içindeki konumuna göre bazen uzun hemze (أ إ آ), bazen de kısa hemze (ءَ ءِ ءُ) şeklinde yazılır.

Sükûn: Harekesizlik durumudur. Harekesiz harfe "sakin harf" denir. Cezim (ـْ), bir harfin sakin olduğunu gösterir. Aynı zamanda, رَبِّ örneğinde olduğu gibi bütün şeddeli harflerin birincisi cezimlidir (رَبْ+بِ).

İki çeşit sükûn vardır:

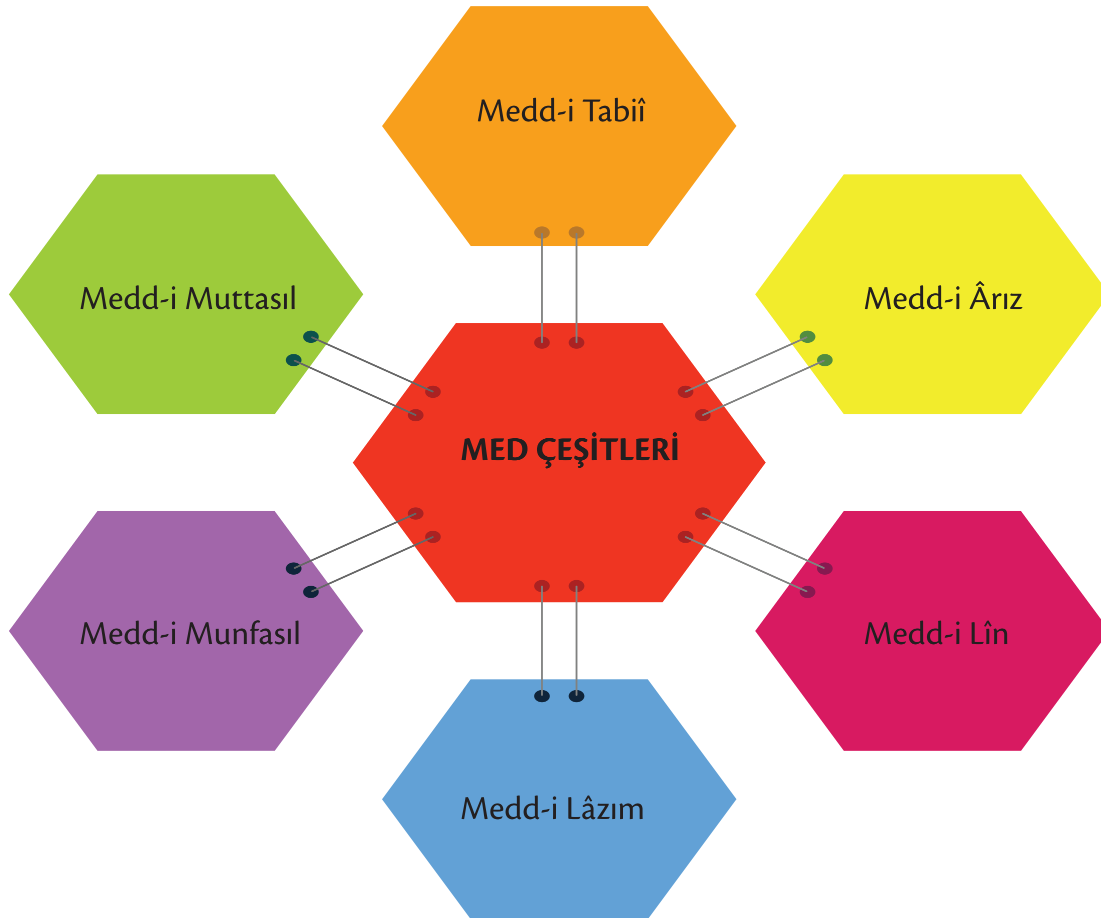
1. Lâzımî (kalıcı) sükûn: Hem durulduğunda hem geçildiğinde var olan sükûndur.

Örnek: اٰلْئٰنَ ve جَٓانٌّ kelimelerindeki cezimli ve şeddeli harflerin sükûnu, lâzımî sükûndur.

2. Ârızî (geçici) sükûn: Durulduğunda ortaya çıkan, geçildiğinde yok olan sükûndur.

Örnek: اَلْعَالَمٖينَ kelimesinde durulduğunda üstün harekeli nun harfi اَلْعَالَمٖينْ şeklinde cezimli olarak okunur. Eğer kelimede durulmazsa harf kendi harekesiyle okunarak sonraki kelimeye geçilir.

Tecvid ilminde medler, yukarıda bahsedilen med harfleri ve med sebeplerinin durumuna göre altı kısma ayrılır.

NOT EDELİM

Med (uzatma); sadece med harfleri ile meydana geliyorsa "aslî med", med harfleri ile birlikte med sebepleri (hemze ve sükûn) ile meydana geliyorsa "fer'î med" (ilave med) şeklinde de sınıflandırılmaktadır.